

Eesti esindamisest maailma parlamentide ühisfoorumil

Tõnis Kõiv, Riigikogu liige, Eesti IPU delegatsiooni juht (Reformierakond)

Riigikogu IPU delegatsioon seab eesmärgi aastaks 2015 jõuda selleni, et Põhjamaade rühm esineks maailma parlamentide ühisfoorumil senisest rohkem ühel häälel ja ühel meelel.

Riigikogu valis pärast 2011. aasta märtsivalimisi Parlamentidevahelise Liidu (*Inter-Parliamentary Union*, IPU) delegatsiooni koosseisus Marika Tuus-Laul, Erki Nool, Jaan Õunapuu ja Tõnis Kõiv (delegatsiooni juht).

Kui tihti oleme end tabanud mõttelt, et Aafrika riigid ja nende probleemid tunduvad meile ühesugused? Samuti kauged Aasia riigid, mida tuuakse eeskujuks kiire arengu ning maailma poliitilise ja majandusliku telje kujundajatena 21. sajandil.

Seetõttu ei tasu imestada, kui nende riikide esindajate peas mõlguvad samasugused mõtted Eesti kohta. Kui meist üldse midagi teatakse. Selleks et riik oma arengus ja probleemides teistelt riikidelt mõistmist ja abi loota saaks, peab ta kõigepealt nii-öelda olemas olema, tema nimi ja asukoht tuleb teadvustada ning riigile tähelepanu juhtida. Veelgi parem kui asukohale lisaks teatakse riigikorda ja juhte, mõningaid riiki iseloomustavaid märke.

Olen seda meelt, et iga Eesti parlamendisaadiku käik piiri taha peaks endast maha jätma mingi positiivse märgi, tutvustama Eestit, looma teadmise, et oleme väike, aga tubli riik, meil on nutikad inimesed ning Eestist on alguse saanud mitu head asja, mis maailma paremaks teevad. IPU Eesti delegatsiooni juhina olen viimasel kahel aastal püüdnud just selle põhimõtte järgi talitada.

IPU Eesti delegatsioon on oma tegevuse sihtideks määranud:

- 1) tutvustada igal võimalusel mõnd head Eesti asja („Teeme ära!” talgud, e-tervis, korras rahandus jmt);
- 2) süvendada koostööd Põhjala riikide ja soome-ugri rahvastega (sh kohtuda iga peaassamblee istungi ajal korraldajariigis elavate eestlastega);
- 3) toetada oma tegevusega Eesti välispoliitilisi eesmäärke.

Möödunud kahe aasta jooksul oleme sammhaaval püüdnud nimetatud eesmäärke saavutada. Kahel IPU peaassambleel, 2012. aastal Ugandas ja 2013. aastal Ecuadoris olen põhidebatil sõna võtnud ja kõnelnud Eestis alguse saanud talgutest „Teeme ära!”, mida kõigepealt tunti maailmas *Let's do it World* nime all ja praegu tuntakse *World Cleanup*'ina („Maailmakoristus”). Kõik need viiskümmend tuhat Eestimaa inimest, kes 2008. aasta mais ühel laupäeval kodust välja tulid ja Eestimaa puhtaks tegid, võivad tunda uhkust selle üle, mis meie ühistalgutest on saanud – üle maailma on levinud algatus, mille järgi Eestit üha rohkem teatakse.

Tihe side maailmakoristuskampaania peakorraldajatega tagab alati adekvaatse informatsiooni ja ka tagasiside neile. Kui 2012. aastal osales märtsist septembrini kestnud maailmakoristusel üle 90 riigi kõikidest maailmajagudest, siis 2013. aastal on sihiks maagiline arv 100.

Olen veendunud, et nii Aafrika kui ka Ladina-Ameerika vajavad „Teeme ära!” kampaaniast tulenevat isetegemise ja korraldamise eeskuju ning toimivaid lahendusi, kuidas oma elukeskkonda elamisväärsemaks muuta ja asju ise ära teha kõrgemalt tulevat käsku ootamata. „Teeme ära!” on inimeste vabatahtlik algatus, mille lähtekohaks on võimalikult vaba ühiskond ja inimeste soov ise mõni põletav probleem ära lahendada. Eesti eeskujul on enamik kampaanias osalevate riikide elanikke valinud selleks probleemiks ebaseaduslikud prügilad, mahavisatud prahi maanteekraavides ja metsa all ning nende soov on mitte ainult prahi ära koristada, vaid teha seda moel, mis vähendaks ka edaspidi prahi keskkonda sattumist.

Eesti näitel on kampaania ellu viinud ühiskonnas laiemalt levinud arusaamine, et millegi muutmiseks tuleb endal käed külge panna: mahavisatud prahi tuleb inimestel endil üles korjata ja edaspidi prahiti mitte maha pilduda ning neid, kes ikka keskkonda reostavad, korrale kutsuda.

Eelmise aasta kevadel Ugandas toimunud IPU 126. peaassamblee peateema oli „Parlamendid ja inimesed – vahet ületades”. Parim viis seda vahet ületada on üheskoos midagi ära teha, näiteks kaasa lüüa koristuskampaanias, ütlesin oma kõnes maailma riikide parlamentide esindajatele.

Selle aasta kevadel Ecuadoris toimunud IPU 128. peaassamblee peateema oli „Lõppematust kasvust eesmärgipärase arenguni *Buen Vivir*: uued lähenemised, uued lahendused”. Inimeste loomupärane soov on elada paremini, ükskõik kuidas me eesmärgipärasest arengut nimetame. Elu muutub paremaks, kui inimesed otsustavad üheskoos midagi ette võtta, näiteks koristuskampaaniaga oma kodukohta kaunimaks muuta.

Eespool toodust näeme, et IPU peaassamblee debatiteemad on sedavõrd üldised, et lubavad Eestist alguse saanud „Teeme ära!” kampaaniast alati etteantud teema raames kõnelda.

ÜRO koostab arenguplaani 15+ ning Eesti soov on lisada sellesse kodanikualgatusel sündinud maailmakoristuskampaania. IPU annab ÜRO-le kui valitsustevahelisele koostööorganile parlamentaarse sisendi ning seega toetab IPU-s Eesti asjadest rääkimine meie riigi välispoliitilisi eesmärke tervikuna. Eesti sõnum maailmale on: üheskoos saame muudatusi esile kutsuda ja ellu viia. Eestis sündinud ning 96 riiki levinud maailmakoristuskampaania on hea vahend meid kui edukat ja edumeelset riiki tutvustada.

Koostöö Põhjala riikide ja soome-ugri rahvaste esindajatega

IPU-s on Eesti põhilised ühistegevuse partnerid soomlased, rootslased ja leedukad. Ühistegevus põhineb peamiselt isiklikel kontaktidel ning suhete hoidmisel ja arendamisel. Soomlastega on meil hea kontakt loomupäraselt, rootslastega

suurendab hea kontakti võimalust nende delegatsiooni Eesti juurtega juht. Leedu delegatsioon on noorenenud ja suhtleb inglise keeles. Eesmärk on aga luua Soome, Rootsi, Norra, Islandi, Läti ja Leedu saadikutega sidemed ning kujundada ja esitada nendega ühised seisukohad. Valmisolekut on üles näidanud kõik, praktiliste sammudeni pole veel jõutud. Riikide arengutase ja poliitilised vaated on parasjagu erinevad, seega ei ole ühisseisukohtadele alati lihtne jõuda. Näiteks Ugandas tegid Põhjala riigid ettepaneku saata kohalikule parlamendile kiri üleskutsega mitte kehtestada surmanuhtlust homoseksuaalsuse eest, Leedu seisukoht selles küsimuses erines tunduvalt näiteks Rootsi omast. Eesti delegatsioonis ei pooldanud keegi surmanuhtlust.

Soomlastega aitab tihedamat kontakti hoida soomeugrilaste koostöö, nimelt kohtuvad traditsiooniliselt iga peaassamblee ajal Ungari, Soome ja Eesti delegatsioonid. Aruteluteemasid jätkub, alates päevakajalistest sisepoliitilistest probleemidest (Ungari on siinkohal kõva teemade püstitaja) kuni assamblee päevakorras olevate üldiste teemadeni.

Demokraatia tugirühm

Tihedalt suheldakse omavahel ka Kaksteist Pluss rühmas. Sinna on kogunenud demokraatlikke väärtusi jagavad riigid. Kokku on IPU-s kuus geopoliitilist rühma, eelnimetatuile lisaks Aafrika (46 liiget), Araabia (19 liiget), Aasia ja Vaikse ookeani (30 liiget), Euraasia (7 liiget) ning Ladina-Ameerika ja Kariibi rühm (22 liiget). Aserbaidžaan püüdleb Kaksteist Pluss rühma 48. liikmeks, praegu ühtegi teise rühma kuulumata. Kokku on IPU-s 171 liikmesriiki.

IPU Eesti delegatsiooni liikmed avaldavad peaassamblee ajal toimuvates töötubades, teemakoosolekutel ja kohtumistel Eesti seisukohti. Eriti sobib meie riigi kuvandiga kokku, kui teemaks tuleb IPU kui organisatsiooni tegevuse sihipärasus ja eelarve koostamine, kokkuhoidlik ja ratsionaalne kulutamine ning üle jõu elamise lõpetamine. Nii üllatav kui see ka ei tundu, pole terve mõistuse kohane eelarve- ja rahapoliitika maailmas sugugi nii levinud, kui meile mõelda meeldib. Kui 126. peaassamblee ajal toimus töörühmas debatt rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide (Rahvusvaheline Valuutafond ja Maailmapank) tegevuse üle ja lõpuks sooviti nende tegevusele saali hinnangut, siis üllatus-üllatus, osalejad laitsid nende tegevuse maha. Põhiliselt Ladina-Ameerika ja Vahemere lõunakalda riikide esindajad ei olnud rahul, et rahvusvahelised finantsinstitutsioonid ei anna raha lihtsalt kulutamiseks, vaid nõuavad selgete ja konkreetsete reformide elluviimist. Ehk nõuavad pingutusi, et probleemi lahendada.

Alati enne peaassambleele sõitmist oleme püüdnud meie saatkonna või sotsiaalmeedia kaudu leida kohapeal elavaid eestlasi, et neile Eestist uudiseid viia ning kohapealsest elust praktilisem pilt saada. Senised kohtumised on olnud meeldejäädavad. Näiteks noor eesti pere Ugandas lubas laste koolimineku ajaks kodumaale naasta, Ecuadoris õppiv noormees kutsus eestlasi külla, turistina ekvaatorit ümbritsevat maad avastama. Kanadas kohatud väliseestlase teine kodu ongi Eestis, tal on korter Viimsis.

Lõpetuseks olgu öeldud, et IPU kohtumised toimuvad tihtilugu kaugel, reisirid sinna on pikad ja tülikad, kuid maailma parlamentide ühisfoorumil on Eestil samasugune koht täita nagu maailma kaardil. Me ei taha ju kaarditegijate elu lihtsamaks muuta Eestit kaardil märkimata jättes. Seetõttu tuleb ka maailma riikide peres seal kehtival viisil kaasa rääkida.

Naabritega koostöö näide IPU 128. peaassambleel – Leedu asespiiker pildistas Eesti sõnumi edastamist.